

Грінченко Борис Дмитрович

Життєпис

БОРИС ГРІНЧЕНКО

(1863 — 1910)

Б. Грінченко був активним поетом, прозаїком, драматургом, перекладачем, літературним критиком. Відомий він і як мовознавець ("Словарь української мови"), фольклорист та етнограф ("Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседней с ней губерниях"), педагог, публіцист, організатор видавничої справи, бібліограф. Письменника шанували І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка, П. Грабовський та інші видатні сучасники.

Народився Борис Дмитрович Грінченко (псевдоніми В. Чайченко, Іван Перекотиполе, Вільхівський Б., Вартовий П. та ін.) 9 грудня 1863р. на хуторі Вільховий Яр на Харківщині (тепер Сумської області) у збіднілій дворянській родині. У 1874 — 1879рр. він вчився у Харківській реальній школі, але з п'ятого класу був виключений за зв'язки з підпільною народницькою організацією. Після двомісячного ув'язнення Грінченко працює дрібним канцеляристом у Харківській казенній палаті, а невдовзі, склавши іспит на народного вчителя, "якимсь чудом", як сам згадував, влаштовується вчителювати. За винятком 1886 — 1887рр., коли Грінченко працював статистиком у губернському земстві на Херсонщині, освітній ниві він віддав понад десять років (1881 — 1894). Місцями його педагогічної діяльності були Села Введенське Зміївського повіту, Нижня Сироватка (нині Сумщина), Олексіївка, де він протягом шести років вчителював у приватній школі відомої просвітительки Х. Д. Алчевської.

У 1894р. Грінченко переїздить до Чернігова. Тут, працюючи у губернському земстві, він організовує видання змістовної бібліотечки народнопросвітніх книжок, стає одним з керівників нелегальної "Чернігівської Громади", разом із дружиною — письменницею М. Загірньою упорядковує музей української старовини В. Тарновського.

З 1902р. Грінченко живе в Києві. У 1905р. він редагує першу українську щоденну газету "Громадська думка" (згодом "Рада"), а в 1906р. — журнал "Нова громада"; того ж 1906р. стає керівником київського товариства "Просвіта".

В останні роки життя, з настанням реакції, посилюються переслідування Грінченка властями. Письменник зазнає недовгочасного арешту. Жандарми доводять до смерті його дочку — революціонерку Настю. Змучений туберкульозом, на який захворів ще в шістнадцять років у харківській в'язниці, Грінченко виїздить на лікування до Італії і там 6 травня 1910р. у місті Оспедалетті помирає. Похований письменник на Байковому кладовищі у Києві.

Друкуватися Б. Грінченко почав у 80-ті рр. Написав чимало віршів (збірки "Пісні Василя Чайченка" (1884), "Під сільською стріхою" (1886), "Хвилини" (1903) та ін.), близько п'ятидесяти оповідань, чотири великі повісті ("Сонячний промінь" (1890), "На розпутьті", "Серед темної ночі" (1900), "Під тихими вербами" (1901)), декілька п'єс,

чимало статей — етнографічних, історичних, мовознавчих, педагогічних, публіцистичних. Багато перекладав творів російської та зарубіжної класики. Редагував різноманітні видання, провадив значну видавничу діяльність. Цікавими є його педагогічні розвідки: "Яка тепер народна школа на Україні" (1896), "Народні вчителі і українська школа" (1906) та ін. Значну вагу мало видання "Української граматики", першої книги для читання українською мовою "Рідне слово" та інших підручників.

І. Франко так охарактеризував літературно-громадську діяльність письменника: він належав до "неспокійних, вихроватих" натур, котрі "кидаються на всі боки, заповняють прогалини, латають, піднімають повалене, валять те, що поставлене не до ладу, будують нове, шукають способів підняти до роботи більше рук". Цю оцінку можна застосувати до всієї літературної діяльності письменника. Адже його поезія, проза, драматичні твори, літературознавчі праці, підготовлений і виданий Б. Грінченком "Словарь української мови" (1907 — 1909), етнографічні та фольклористичні дослідження, переклади з інших мов сприяли всьому подальшому розвитку українського письменства.